La concessió del premi Alfons el Magnànim a una obra secessionista

'Déjà vu'?

JOAN-ELIES ADELL

Fa un parell de setmanes es va fer pública la deliberació dels diferents jurats dels premis València, que convoca la Institució Alfons el Magnànim (IAEM), organisme que depèn de la Diputació de València. Aquestes deliberacions il·lustren a la perfecció la paranoia col·lectiva a la qual, entre tots, ens volen abocar als qui vivim amb naturalitat el fet de ser valencians i utilitzar la nostra llengua com a eina de creació i de cultura.

C. Zanón va obtenir el premi de poesia en castellà (que publicarà Hiperión), el de narrativa en castellà va quedar desert (aquest premi va alternant de llengua en cada convocatòria), mentre que el guardó de poesia en valencià va recaure en el jove J.V. Miralles, per l'obra *Carrer Túria.* Res a dir en principi, si no fos per un petit detall: aquesta obra està escrita en una llengua il·legal, inexistent, inventada. No ens ha de sorprendre, per tant, que l'editorial Bromera, que fins ara havia publicat aquest premi, deixe de fer-ho. I serà la mateixa IAEM qui s'encarregue de l'edició.

Si bé des del principi ja sabíem que la cultura valenciana tindria dificultats amb l'arribada al poder del PP (el govern socialista ja havia aplanat força el camí), teníem la remota esperança que una hipotètica dreta culta podria ser la millor opció per arraconar la gent propera a Unió Valenciana, que havia usat l'anticatalanisme com a arma electoral. Amb la segona legislatura popular, ja amb majoria absoluta i esborrada UV del mapa, les disputes a l'entorn de la llengua ja no tenien res a veure amb l'ortografia, sinó amb el seu nom. La dreta valenciana (com certa esquerra) es quedava tranquil·la si deia *valenciano,* no li importava gens com, qui i què s'escrivia sota aquesta denominació. Això sí, evitant sempre emprar la paraula tabú: català.

Quan Ricardo Bellveser va assumir la direcció de l'IAEM, com a escriptor i crític que és, a més de professor universitari, esperàvem que aquest desig es concretés i no fos una simple entelèquia. Tenia un clar perfil de dretes i espanyolista, respectuós, tot i que clarament distanciat, amb la cultura pròpia dels valencians. Això volíem pensar, almenys. Prioritat absoluta per a la cultura en espanyol i un petit marge de maniobra per als *autòctons,* amb el benentès que el tema del nom de la llengua era l'únic amb què s'havia d'anar amb compte i no la seua ortografia, com demostra la pàgina web oficial de la Institució.

En aquesta línia vaig interpretar la decisió de revifar els premis València amb una dotació econòmica espectacular. Tot i que estaven clarament pensats per als escriptors en castellà, l'efecte col·lateral fou que el premi de poesia "en valencià" es va convertir en el més ben pagat de la literatura catalana: 15.000 euros.

L'any passat, però, la concessió del premi a Ponç Pons, amb un dels millors poemaris dels últims anys, com és *Pessoanes,* va esgotar la paciència del president de la Diputació de València, F. Giner, exmembre d'UV. No va poder suportar que un menorquí sense complexos guanyés el premi. Jo el vaig guanyar l'any 2002, amb *Encara una olor,* però la meua condició de vinarossenc, de valencià fronterer, em va exculpar. En lloc d'estar ben satisfet per la gran projecció que havien aconseguit els premis, es va veure superat per la ironia de la realitat, tossuda com sempre, que va fer que, d'una tongada, en l'edició del 2003 guanyessen el premi una valenciana (M. Àngels Moreno, novella), un català (Jordi Villalonga, poesia en castellà), a més del poeta illenc. Els Països Catalans en ple.

Per evitar que això és tornés a produir s'ha lligat bé la cosa. El jurat de l'edició d'enguany ha estat format per una majoria secessionista. La porta s'obria de bat a bat per a una victòria *blavera.* Es va evitar la presència de cap escriptor valencià de prestigi. En el cas del premi en castellà, contràriament, les garanties del jurat són inqüestionables: Jesús Munárriz, poeta i l'editor d'Hiperión, Félix Grande, poeta extremeny i gran estudiós del flamenc, així com els dos guanyadors de les darreres edicions: Pedro J. de la Peña i J. Villallonga. Ja sabem doncs, quin ha estat el preu que s'ha hagut de pagar perquè aquests premis es continuen celebrant: evitar que cap *catalanista* el torne a guanyar. Cap dels membres espanyols del jurat no ha dit ni mu, però, davant d'aquesta situació aberrant. Com si no tingués res a veure amb ells. No ens ha d'estranyar gaire: ens tenen per una cultura de segona.

La realitat és tossuda, deia. I, per no semblar poc objectiu, he volgut passar la prova del cotó, i conèixer de primera mà la qualitat estrictament literària que exhibeixen els qui trien escriure en aquesta fantasmal "llengua valenciana". Transcric el poema *Déjà vu,* d'un dels membres del jurat, Voro López, que havia de decidir a qui anirien destinats un bon grapat d'euros de l'erari públic. Deixo que vostès mateixos jutgen: "Ton moment es present /i futur d'un passat/ que vivim./ Recordem, desigem/ atres temps que no son,/ quan dormim. /Es chança de la ment/ quan de sobte sentim / un instant ya vixcut, / *déjà vu*".

Voilà! Ara ho entenc tot. Després de llegir poemes com aquest ja sé per què aquesta gent ha decidit escriure en aquest estrany híbrid alienígena. Si ho fessen en qualsevol altra llengua, algú els diria a la cara, de pla, que no saben escriure.

▪ JOAN-ELIES ADELL. POETA I PROFESSOR DE TEORIA DE LA LITERATURA A LA UOC. ACABA DE PUBLICAR 'LA DEGRADACIÓ NATURAL DELS OBJECTES', PREMI JOCS FLORALS DE BARCELONA 2004, A PROA

LA PUNTA DEL DIT

Hoquei 'made in Catalonia'

XAVIER ROIG

He estat a Sicília, on he comprat unes ampolles de vi. Malgrat tractar-se de tres bodegues diferents, he observat que totes informen que el producte és de Sicília. Només una de les bodegues indica, a més, que es tracta d'Itàlia. Jo creia que aquest fet només tenia lloc a Escòcia, però veig que no és així.

I és que hi ha determinats països que tenen reconeixement internacional: Baviera (d'un Estat federal), Provença (d'un Estat centralista), Toscana i Sicília (d'un Estat regionalitzat en vies de federalització), Andalusia (d'un Estat regionalitzat), Escòcia (d'un regne tolerant en vies permanents de ser allò que els seus súbdits decideixin)... Ja veuen que la imatge de marca d'un país té poc a veure amb les possibilitats que li dóna l'Estat al qual pertany. És, més aviat, un marxamo que el mateix país elabora tot solet, amb la complicitat de la seva gent. Habitants que no gasten embuts ni vacil·lacions, perquè tot plegat comporta dosis de cofoisme enraonat.

Voltant pel món he observat que, en una reunió qualsevol, els andalusos immediatament s'identifiquen com a tals –a desgrat d'haver estat presentats com a espanyols. Nosaltres no tenim l'orgull ni el coratge suficients per manifestar la nostra catalanitat de forma universal. Ara mateix se celebra l'Any Dalí. Hem fet a l'estranger una campanya sobre la indiscutible catalanitat del seu art? Volen millor propaganda per a Catalunya? Probablement, la intel·liguèntsia barcelonina pensa que la catalanitat de Dalí no fa progre –de la mateixa manera que, suposo, deuen tenir assumit que Picasso era andalús–. Sean Connery no dubta a manifestar que és escocès i independentista. Però els nostres personatges internacionals (del món de l'òpera, posem per cas) els falta temps per deixar clar que, sobretot, són espanyols. Per contra, les expressions de catalanitat més eixelebrades sempre es projecten sobre un mercat intern de sobretaula: Barça, el cava, mongetes de Santa Pau, la constant comparació amb Madrid... Aquells que més radicalisme mostren dins del país són els més covards quan actuen fora, especialment a Madrid.

Caldria anar acabant amb aquest lamentable estat de coses. És, aquesta, una tasca transversal: turisme, indústria, agricultura, comerç, etc. Calen campanyes institucionals internacionals ambicioses (em trec el barret pel nivell dels anuncis que ha escampat la Junta d'Andalusia per tot el món). Abans, però, s'ha d'estimular i desacomplexar els catalans. Per què el nostre xampany no s'etiqueta amb el Made in Catalonia? Això no costa diners. I els olis? I els productes industrials? Fixin-se en els nostres vins: a desgrat que a voltes fins i tot portin l'etiqueta en català i se n'indiqui la comarca d'origen, ometen Catalunya. Potser tenen por? Els nostres productors haurien d'encarar-se amb la realitat i assabentar-se, d'una vegada, que existeixen mercats més enllà d'Espanya –i que són comercialment millors. Que si a Espanya no els volen comprar els productes pel fet d'expressar la seva catalanitat, és més honorable –i beneficiós econòmicament– treballar-se un mercat internacional.

Rebem, doncs, amb entusiasme el triomf de la nostra selecció nacional d'hoquei. És el tipus de trumfos que necessita Catalunya. Victòries que no només són verbositat inflamada i vàcua, sinó realitats desacomplexades. Èxits que tots nosaltres necessitem per sortir de l'ensopiment provincià i mostrar la nostra cara al món. Ara només queda que tots estiguem a l'altura. Que no renunciem a res. Perquè aquesta és una oportunitat que hauríem de ser capaços d'exportar a tots els àmbits. Catalunya només triomfarà si té uns quants èxits internacionals ben ventilats –multisectorials, és clar– com el que ara ens ha ofert el nostre hoquei.

Em sembla haver-los dit que el senyor Pau Casals era aplaudit perquè, abans que res, era el millor violoncel·lista del món. Per això, quan manifestava la seva catalanitat no li calia insistir, perquè tothom l'escoltava amb atenció. El fet era inevitable.